

Treball final del grau en Antropologia Social i Cultural

Esther Oliver Grasiot

NIUB 99071206

olivergrasiot@gmail.com

Curs 2012-2013

Tutora: Sílvia Bofill

**Respostes de la societat civil davant el “drama” dels
desnonaments, el cas de la PAH Barcelona**

Resum

En el context de la greu crisi econòmica actual, moltes famílies espanyoles no poden fer front a les quotes hipotecàries del seu habitatge. L'impagament de les quotes provoca l'aplicació de la Llei hipotecària, mitjançant la qual les entitats bancàries inicien un procediment per reclamar el deute a la persona que ha deixat de pagar i que, en molts casos, acaba en el desnonament. Com a resultat de l'aplicació del procediment d'execució hipotecària les famílies perden l'habitatge i es veuen obligades a assumir i arrossegar un deute econòmic en el futur .

Aquest article exposa un exemple de resposta de la societat civil davant el "drama" dels desnonaments, que emergeix arran del context de crisi econòmica, política i social a l'Estat espanyol. Concretament, se centra en el moviment social de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca de Barcelona i descriu com es defineix, com s'organitza i com actua la PAH per dur a terme accions de pressió per buscar respostes a les conseqüències del procediment d'execució hipotecària, i aconseguir modificar una legislació vigent que no empara el dret a l'habitatge dels ciutadans.

Paraules clau: crisi, llei hipotecària, moviments socials, Plataforma Afectats per la Hipoteca, ciutadania.

Índex

1. Introducció	2
2. El treball de camp	2
3. Aspectes teòrics	3
4. El context de la crisi	5
5. Llei hipotecària versus Iniciativa Legislativa Popular	6
6. La Plataforma d'Afectats per la Hipoteca	11
7. La lluita	16
8. Conclusions	18
9. Referències bibliogràfiques i webgrafia	19

Annex 1 (Dades sobre el número d'execucions hipotecàries i llançaments realitzats entre 2007 i 2012 a l'Estat espanyol, Catalunya i Barcelona)

Annex 2 (Premsa escrita)

1. Introducció

Aquest article presenta una resposta de la societat civil enfront al “drama” dels desnonaments. L’objectiu de la investigació és mostrar com es defineix i com actua la Plataforma d’Afectats per la Hipoteca per tal d’observar quins tipus d’accions de pressió es duen a terme per evitar que les famílies que han incomplert amb el contracte hipotecari siguin desnonades i es quedin amb un deute econòmic per un llarg temps. S’analitza la Plataforma d’Afectats per la Hipoteca (PAH), per ser l’actor que ha fet més incidència en el problema dels desnonaments¹.

En aquesta recerca, s’utilitza el terme “drama” perquè és l’emprat tant per la PAH com per la premsa escrita a l’hora de referir-se a aquesta problemàtica per les conseqüències estructurals que implica que una família sigui desnonada.

En primer lloc, l’article presenta una sintètica aproximació a l’actual context de crisi econòmica, política i social de l’Estat espanyol, entenent que el “drama” dels desnonaments n’és una conseqüència directa. En segon lloc, es fa referència al marc legal i les propostes legislatives que han aparegut entre l’abril de 2012 i el maig de 2013. I finalment s’exposa com es defineix, funciona i actua la PAH com a moviment social i quines estratègies d’acció adopta per respondre al procediment d’execució hipotecària.

2. El treball de camp

Aquesta investigació s’ha dut a terme a partir d’un treball de camp realitzat entre els mesos de febrer i maig de 2013.

En el transcurs d’aquest període s’han realitzat entrevistes, observació participant i seguiment, buidatge i anàlisi de notícies de premsa escrita. S’han fet cinc entrevistes semi estructurades a membres coordinadors de la PAH. D’aquests cinc entrevistats, dos d’ells també formen part de la comissió de juristes de la PAH i uns altres dos també són persones “afectades” per la hipoteca. També s’ha realitzat una entrevista semi estructurada a un jutge del Jutjat de Primera Instància de Barcelona, membre de l’associació Jueces para la Democracia, i diverses entrevistes informals a famílies “afectades”.

---

¹ L’interès en moviments socials ha estat produït en el marc de l’Associació COPSAT. Entre l’octubre de 2012 i el febrer de 2013 participo en una recerca sobre moviments socials, fet que em permet apropar-me a la bibliografia pertinent i familiaritzar-me amb el terreny.

L'observació participant s'ha realitzat a les assemblees setmanals que organitza la PAH (concretament a les assemblees de seguiment de casos de CatalunyaCaixa i a la d'assessoraments col·lectius), a les accions col·lectives del moviment, com ara la manifestació per al dret a l'habitatge realitzada a Barcelona el dia 16 de febrer, als "escraches" a la seu del Partit Popular, i a les ocupacions a les entitats bancàries.

El seguiment, buidatge i anàlisi de premsa escrita s'ha efectuat amb els objectius de: fer una cronologia dels fets polítics, legals i socials publicats que han anat succeint en relació als desnonaments; incloure la informació publicada com a font per a la investigació i observar les respostes que hi ha hagut per part de la societat civil.

Referent a la metodologia, cal comentar que el treball de camp s'ha realitzat en un context de total immediatesa, en el marc d'un procés que s'està definint a partir dels successius moviments i canvis que hi ha a nivell polític i legislatiu. Això fa que les accions de la PAH es vagin construint dia a dia. Per aquest motiu també hi ha un allau continu d'informació relativa als desnonaments amb la dificultat implícita de basar aquest article en la informació més actual possible.

3. Els aspectes teòrics

Una primera qüestió a tenir en compte és la relació que estableixen diferents autors com Etxezarreta i Ribera (2012) i Doñate (2013) entre nous² moviments socials i crisi econòmica i política. Tal i com suggereixen aquests, els nous moviments socials sorgeixen com a respostes de les deficiències del sistema democràtic sent la seva variable clau la desafecció cap a la política. Es deixa de creure que els polítics puguin solucionar els problemes de la ciutadania. Aquesta deslegitimació està reforçada pels múltiples casos de corrupció i pel fort poder que té el mercat financer en el Govern espanyol. Paradoxalment, segons Etxezarreta i Ribera (2012) l'Estat obliga la ciutadania a fer-se càrrec de les conseqüències del deute -a través de les mesures d'ajust- i simultàniament els bancs -que han estat rescatats- fan que les persones assumeixin el seu propi deute personal.

D'acord amb aquests mateixos autors, els moviments socials apareixen com a "resultat d'una situació d'insatisfacció, frustració, enuig o indignació davant de l'entorn que es troben els que participen en expressions col·lectives" (Etxezarreta i Ribera, 2012:3).

---

² S'utilitza l'adjectiu de "nous" tal i com els autors citats s'hi refereixen.

És interessant l'aportació de diversos autors (Etxezarreta i Ribera, 2012; Jasper, 2012), sobre els nous moviments socials diferenciant-los dels vells -com el moviment obrer- pel seu caràcter pacifista, per estar organitzats horitzontalment, per les formes de comunicació a través de les noves tecnologies i perquè s'identifiquen amb el que no funciona a la societat recuperant imaginari oblidats de la ciutadania activa. La PAH, igual que el moviment del 15 M -estudiat per Etxezarreta i Ribera (2012); García (2013), Martínez i García (2012), Doñate (2013); Martínez (2011)- recupera part d'aquests imaginari oblidats.

Una segona qüestió a considerar són els tres conceptes claus que proposa Tarrow (2011) per a l'estudi dels moviments socials: els marcs per a l'acció col·lectiva, la construcció d'identitat col·lectiva i el paper de les emocions.

Els marcs per a l'acció col·lectiva són els esquemes interpretatius que pauten les situacions i les seqüències de l'acció col·lectiva. Són les diferents maneres en què els moviments socials construeixen el significat de les accions en funció del que s'ha definit com a injust o immoral. Els marcs d'acció contribueixen a produir la identitat col·lectiva (Tarrow, 2011) i és a partir d'aquesta que es construeix el subjecte col·lectiu que durà a terme les accions col·lectives en nom d'un "nosaltres". El fundador de la noció de construcció d'identitat col·lectiva, Melucci, sosté que la identitat col·lectiva "és construïda i negociada a través d'un repetit procés d'activació de les relacions socials que enllacen els actors entre si" (Melucci citat a Bergalli i Rivera, 2006:100).

Segons Tejerina (2005) ha de permetre definir les metes i els objectius que persegueix l'acció col·lectiva i aquests alhora han de ser el revulsiu perquè les persones mantinguin el compromís amb els altres. Per a aquest autor, existeixen tres elements necessaris per construir la identitat col·lectiva: en primer lloc, ha d'implicar la presència d'aspectes cognitius que marcaran les produccions culturals, les pràctiques i els rituals de l'acció col·lectiva. Aquests aspectes cognitius definiran les finalitats, els mitjans i l'àmbit de l'acció col·lectiva. En segon lloc, hi ha d'haver una xarxa de relacions entre els actors de l'acció col·lectiva. Per últim, és necessari un cert grau d'implicació emocional que ha de fer que els activistes se sentin part d'allò col·lectiu, és a dir, d'un "nosaltres" que construeixi la solidaritat.

A fi de que la identitat col·lectiva sigui vigent ha d'estar en constant transformació, s'ha d'anar formulant i adaptant en funció de com es vagi modificant la realitat (Tarrow, 2011; Tejerina, 2005). Cal remarcar que aquesta és imprescindible perquè

les autoritats reconeguin el moviment i perquè la societat l'accepti (Tejerina, 2005). A l'igual que Tarrow (2011), Jasper (2012) contempla el paper de les emocions com una part essencial de l'acció, ja que aquestes també formen part de l'aparell cognoscitiu.

Per acabar, la darrera qüestió que s'ha tingut en compte és el concepte de responsabilitat compartida que assenyala Young (2011). En el marc del model de connexió social que l'autora defensa, les causes de la injustícia estructural no es poden atribuir exclusivament a la responsabilitat individual aïllant-la de responsabilitat estructural. La responsabilitat de la injustícia estructural ha de ser compartida per tots els agents que a través dels seus actes contribueixen a reproduir aquesta injustícia, així doncs, la responsabilitat compartida ha d'integrar tant la responsabilitat individual com la responsabilitat estructural. Per Young, la responsabilitat compartida és una responsabilitat política perquè implica la unió de tots els responsables per proposar accions que reformin les estructures d'injustícia. Segons Young (2011) la responsabilitat compartida ha de ser una projecció cap al futur, els que comparteixen la responsabilitat de la injustícia estructural poden trobar formes de fer el canvi social, de forma independent o com a complement de les polítiques de l'Estat, mitjançant l'acció col·lectiva en la societat civil.

4.El context de la crisi

Seguint a Etxezarreta i Ribera (2012), l'any 1986 l'Estat espanyol s'integra a la Comunitat Europea. Durant el període entre 1999 i 2007 les entitats financeres demanaven crèdit a l'exterior per poder operar en el mercat de la construcció i així facilitar crèdits als promotors immobiliaris per construir habitatges i als ciutadans perquè els puguin adquirir. Aquest fet va comportar un procés especulatiu que va produir un creixement en el sector de la construcció i en el sector immobiliari amb el consegüent augment dels preus de l'habitatge. El "boom" en el sector de la construcció també es va caracteritzar per l'allargament de l'amortització dels crèdits (passa de ser d'uns 12-15 anys a 30-40 anys) i pel mite de que el valor dels pisos pujaria contínuament i es podrien vendre sense dificultat. L'economia espanyola operava en base al crèdit i se centrava principalment en el món de la construcció, deixant en segon terme els sectors productius del país. No obstant això, per a Etxezarreta i Ribera (2012), la "bombolla immobiliària" se sustentava en uns fonaments molt inestables, tals com una baixa productivitat, baixos salaris o una alta

precarietat laboral. L'èxit de la construcció espanyola amagava aquestes febleses, les quals van sortir a la llum amb la crisi econòmica del 2007. La crisi del sistema financer comporta una fallida del model de creixement basat en l'especulació immobiliària, fet que genera un fort endeutament del sector immobiliari i financer. L'Estat entra en escena amb el finançament d'aquest deute, convertint el deute privat en deute públic.

Tal i com exposen els autors abans citats, des de l'any 2010 per tal de poder fer front al deute, la societat espanyola està sotmesa a un seguit de mesures d'ajust molt recessives. La imposició de les polítiques d'ajust per part de la Unió Europea exclusivament es dirigeixen a aconseguir condicions que siguin favorables per a l'acumulació del capital -i així poder pagar el deute als bancs-. En aquest sentit, els efectes que han produït les mesures d'ajust han estat una “disminució de la despesa pública [...], canvis en la legislació laboral [...], privatització de tot el privatitzable i [...] intens esforç per deteriorar la provisió pública de drets socials i estimular la privatització” (Etxezarreta i Ribera, 2012: 15). Les polítiques d'ajust provinents de la UE -amb la connivència del Govern- estan deteriorant la situació econòmica i social: es tanquen empreses, augmenta l'atur, els salaris decreixen, es privatitzen serveis, etc. Atès el canvi de situació, principalment laboral i de disminució d'ingressos, moltes famílies no poden assumir les quotes hipotecàries i, com a conseqüència, s'endinsen en el procés d'execució hipotecària.

5. Llei hipotecària versus Iniciativa Legislativa per a la dació en pagament, el lloguer social i contra els desnonaments

La llei hipotecària de 1909

La llei hipotecària espanyola de 1909 ha estat la normativa que ha regulat el mercat hipotecari i que ha estat vigent fins el maig del 2013. La llei contempla que el contracte que s'ha firmat per obtenir la hipoteca és considerat un contracte lliure entre dues parts (banc-ciudadà). Quan el ciutadà deixa de pagar una quota incompleix amb la seva part del contracte i el banc inicia un procés judicial presentant una denúncia al jutjat. Aquest procés es regula pel procediment d'execució hipotecària³,

---

³ La Llei hipotecària regula els casos d'impagament hipotecari. Està regulada pel procediment d'execució hipotecària. Abans de l'inici d'aquest procediment, l'entitat bancària es posa en contacte amb el propietari de l'habitatge per reclamar el pagament del deute. Si el deute no es satisfà, l'entitat

mitjançant el qual l'entitat bancària sol·licita al jutjat que se subhasti l'habitatge del ciutadà. Actualment, atesa la crisi econòmica, la subhasta de l'habitatge sol quedar deserta, de manera que aquest passa a ser propietat del banc. Un cop adjudicat l'habitatge, el jutjat ordena el desallotjament i estableix la data del desnonament (llançament en termes jurídics)⁴. A més l'executat hipotecari ha d'assumir el deute pendent.

El procediment d'execució hipotecària no contempla la defensa del ciutadà que ha incomplert. Es responsabilitza la persona acusada de no haver pagat i no es permet als jutges valorar la situació i les causes d'aquest incompliment. Hi ha una indefensió de l'acusat i, en conseqüència, un desajust entre la part demandant i la part acusada. D'acord amb el testimoni del jutge de Primera Instància de Barcelona i membre de l'associació Jueces para la Democracia, l'actual marc legal és “desproporcionat” ja que situa les dues parts en una posició desequilibrada, afectant el dret de defensa de l'acusat: “[...] [referint-se al procediment d'execució hipotecària] és un procediment molt estricte, molt beneficiós per a les entitats bancàries i molt perjudicial per al ciutadà que ha deixat de pagar la hipoteca. [...] Sempre he pensat que aquest desequilibri és tan intens que arriba a afectar a drets fonamentals del ciutadà, de l'executat hipotecari, bàsicament el dret de defensa, a més del dret a l'habitatge”. És així que el jutge reclama la revisió del marc legal. Fa referència a un cas de la seva experiència professional en el que es manifesta la necessitat de poder valorar cada part⁵: “Em vaig trobar amb un cas concret en què l'executada, una dona gran, va al·legar la nul·litat del contracte, però, és clar, jo aplicant la llei espanyola no podia permetre-li aquesta al·legació. [...] El problema és que la vam fer fora de casa seva

---

bancària inicia el procediment d'execució hipotecària presentant la demanda al jutjat. En cas de no satisfer el pagament, l'entitat financera continua la reclamació del deute i insta el jutjat a fixar una data per la subhasta. La persona interessada té l'ocasió, fins la data de la subhasta, de pagar el deute (quotes impagades, interessos de demora i costes judicials) o renegociar amb l'entitat financera les condicions del retorn. Si no hi ha cap licitador, el creditor s'adjudica l'immoble pel 60% del valor de taxació acordat en el contracte hipotecari i pren la propietat de l'immoble. Un cop adjudicat, el jutjat ordena el desallotjament i estableix la data del llançament que es notifica a la persona interessada. L'execució del desallotjament pot trigar entre 9 mesos i 2 anys. Si la quantitat obtinguda a la subhasta és insuficient per cobrir el deute reclamat, aquest ha de ser assumit per l'executat hipotecari, (l'import del deute va augmentant perquè s'hi li sumen els interessos de demora). L'entitat financera pot demanar l'execució d'altres béns (presentes i futurs) de la seva propietat, i els dels avaladors, inclòs l'embargament dels salaris.

⁴ Dades sobre el numero d'execucions hipotecàries i llançaments realitzats entre 2007 i 2012 a l'Estat espanyol, Catalunya i Barcelona. Veure annex 1

⁵ Aran d'aquest cas va plantejar la possible inconstitucionalitat del procediment d'execució hipotecària al Tribunal Constitucional Espanyol l'any 2011.

sense analitzar allò que estava al·legant, el context, la situació personal i les circumstàncies en què es va firmar el contracte i si hi havia alguna nul·litat. [...] Com que la llei no permet analitzar aquests temes en aquest procediment, ni tan sols els vam analitzar”. Remarca que la funció del jutge és tutelar els drets de les dues parts en “un tema com aquest que és tan dramàtic, jo crec que tenim l’obligació professional d’intentar buscar les esclotxes, un la trobarà aquí, un altre la trobarà allà”.

Segons els membres de la PAH, el dret a la tutela judicial és el primer dret que es vulnera a les persones que es troben en un procediment d’execució hipotecària. Aquest procediment és percebut com “injust” (Anna⁶) perquè no té en compte les causes, “anòmal” (Ruben⁷) perquè implica que el ciutadà no té dret a defensar-se i “insuficient” (Meritxell⁸) perquè no es té present l’habitatge com un bé de necessitat, ni tampoc es contempla el desconeixement dels hipotecats sobre les condicions i les clàusules de les hipoteques. També des dels membres de la PAH es denuncia el desfasament de la llei hipotecària en relació al context actual.

La sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea

El 14 de març de 2013⁹ el Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE) sentència que la llei hipotecària espanyola no és compatible amb la normativa europea de 1993 sobre la protecció dels consumidors (93/13/CEE). La sentència estableix que els consumidors (ciutadans) han de poder defensar-se de la denúncia de l’entitat bancària al·legant clàusules abusives en el contracte hipotecari i dóna poder als jutges perquè valorin les clàusules del contracte firmat entre les dues parts.

Per a la resolució del TJUE l’habitatge és considerat com un bé de consum i per a la PAH és un “bé de necessitat” (Meritxell), un “dret social” (Meritxell), “un dret humà” (Teresa¹⁰) o amb paraules de l’Anna, “un dret bàsic, fonamental. Tothom necessita un sostre”.

---

⁶L’Anna té 45 anys. És advocada i membre de coordinació i de l’equip de juristes de la PAH. Treballa a la PAH i al Consolat d’Equador fent assessorament en matèria hipotecària.

⁷En Ruben té 28 anys. És polític i membre de coordinació de la PAH. Es vincula amb el moviment després d’una experiència de 9 mesos a Centreamèrica amb moviments socials.

⁸La Meritxell té 22 anys. És estudiant de dret i té un conveni de pràctiques amb la PAH. És membre de coordinació i de l’equip de juristes de la PAH. Ha estat vinculada prèviament amb moviments socials.

⁹ El País, 14/03/13. “*El Tribunal de Justicia europeo considera abusiva la ley española sobre desahucios*”. (Veure annex 2)

¹⁰ La Teresa té 38 anys, està casada i és mare de dues filles menors d’edat. És “afectada” per la hipoteca i forma part dels membres de coordinació del moviment. Actualment no treballa. Va deixar

Des de la perspectiva de la PAH es realitza una construcció social del dret a l'habitatge¹¹. També es reivindica el dret a la segona oportunitat, que està vinculat amb la pèrdua de la llar i la conseqüent pèrdua de la dignitat. S'entén que quedar-se sense sostre i amb un deute econòmic remet a la persona a quedar-se atrapada en una situació deutora per temps. El dret a la segona oportunitat reclama que la persona quedi deslligada de qualsevol deute i que pugui tornar a “començar de zero”¹².

La Iniciativa Legislativa Popular per a la dació en pagament, el lloguer social i contra els desnonaments

Com a proposta de modificació de la llei hipotecària, el 18 d'abril de 2012 va començar la recollida de firmes per a la campanya de la Iniciativa Legislativa Popular per a la dació en pagament, el lloguer social i contra els desnonaments (ILP)¹³. La ILP és una iniciativa promoguda per l'Observatori dels Drets Econòmics Socials i Culturals, la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca, CCOO, la Confederació d'organitzacions veïnals de Catalunya, la Taula del Tercer Sector i UGT de Catalunya. Aquesta iniciativa recull tres demandes perquè siguin debatudes al Congrés dels Diputats i siguin aprovades com a reformes: la dació amb pagament amb caràcter retroactiu¹⁴, la moratòria de desnonaments i el lloguer social. Segons la PAH són demandes de “mínims” que responen a la situació “d'emergència habitacional” actual. Entre el mes d'abril i el mes d'octubre de 2012 es van recollir 1.402.584 firmes¹⁵. A data 12 de febrer de 2013 la ILP va ser admesa a tràmit al Congrés dels Diputats. Tot i les reticències que mostrava el grup del Partit Popular a acceptar aquesta iniciativa, la ILP és admesa a tràmit per la pressió social i una sèrie de suïcidis¹⁶, segons la premsa i la PAH.

---

de pagar a l'entitat bancària el mes d'octubre de 2012, després d'haver gastat tots els estalvis de la família.

¹¹No s'ha aprofundit sobre el dret a l'habitatge per l'abast limitat del treball. El llibre de Pisarello és un referent a consultar: PISARELLO, G./ Observatorio DESC (2003). *Vivienda para todos: un derecho en (de)construcción*. Barcelona: Icaria.

¹²Els suïcidis es relacionen amb aquesta pèrdua de dignitat. Per l'abast limitat del treball no s'ha aprofundit en l'anàlisi d'aquests.

¹³Text ILP: http://www.quenotehipotequenlavida.org/?page_id=63

¹⁴Dació en pagament amb caràcter retroactiu: l'entrega de l'habitatge ha de ser suficient per solventar el deute hipotecari en els casos d'habitatge habitual a causa de la impossibilitat d'assumir el pagament de la hipoteca per causes alienes a la pròpia voluntat.

¹⁵El País, 9/02/13. “*El sistema de desahucios encara una recta crucial*” (Veure annex 2)

Perquè una Iniciativa Legislativa Popular sigui admesa a tràmit al Congrés s'han de recollir mínim 500.000 firmes.

¹⁶Entre octubre de 2012 i febrer de 2013 hi ha hagut sis suïcidis a diferents localitats de l'Estat espanyol: Granada, Barakaldo Màlaga, Còrdova i Mallorca.

“Escraches”

El Govern espanyol va esperar a conèixer la resolució de la Sentència del Tribunal de Justícia de la Unió Europea per realitzar les esmenes a la ILP i proposar modificacions legislatives. A l’espera de la proposta del Govern, a principis de març de 2013, la PAH va iniciar la campanya d’“escraches¹⁷” amb l’objectiu de donar a conèixer la realitat de les persones afectades pel procediment d’execució hipotecària als membres del Partit Popular, per tal de que aquests aprovin les tres demandes de la ILP. Segons la PAH ho han de fer “com a representants del poble i que vegin realment que el sentir general és el que és i el que la gent demana és això” (Meritxell).

Els “escraches” s’han dut a terme en dues fases. La primera –considerada “pedagògica”- va consistir a enviar una carta als diputats convidant-los a les assemblees perquè coneguessin de primera mà la realitat de les persones afectades i votessin a favor de la ILP. La segona, arran de la no assistència de cap diputat a les assemblees, a mitjans del mes de març es va iniciar les campanyes d’“escrache” als domicilis, barris i llocs de treball dels diputats del Partit Popular per tal de “assenyalar” els “responsables” d’aprovar les mesures de la ILP. Alguns dels significats dels lemes dels “escraches” són: “Sí se puede, pero no quieren”, “Puede votarla, pero no quiere” o “Hay vidas en juego”.

Els “escraches” han estat utilitzats pel Govern per deslegitimar el moviment. Alguns dels membres del Govern han criminalitzat aquest tipus d’accions, qualificant-les com “antidemocràtiques” (Mariano Rajoy, actual president del Govern espanyol)¹⁸ i “de nazisme pur” (María Dolores de Cospedal, secretaria general del Partit Popular)¹⁹. A principis del mes de març, Cristina Cifuentes (delegada del Govern d’Espanya a Madrid) va vincular el moviment de la PAH amb ETA²⁰.

Llei de Mesures per a la protecció dels deutors, reestructuració del deute i lloguer social

---

¹⁷ Per la PAH els “escraches” són accions informatives. Protocol d’actuació “escraches”, <http://escrache.afectadosporlahipoteca.com/2013/01/30/protocola-de-actuacion-en-los-escraches/>.

¹⁸ El País, 26/03/13. “Rajoy: “El escrache es profundamente antidemocrático” (Veure annex 2)

¹⁹ El País, 13/04/13. “Cospedal tilda los escraches de ‘nazismo puro’ propio de antes de la Guerra Civil” (Veure annex 2)

²⁰ El País, 9/03/13. “Cifuentes afirma que la PAH ha manifestado su apoyo al entorno de ETA” (Veure annex 2)

Com a resposta a la ILP, el 18 d'abril d'enguany el Govern va aprovar per majoria absoluta del Partit Popular, la Proposició de Llei de la Iniciativa Legislativa Popular²¹ que proposa una reestructuració del deute i el lloguer social per a determinats casos, però no contempla la dació en pagament retroactiu ni la moratòria de desnonaments ni el lloguer social tal com demandava la ILP. Davant la proposició del Govern, el grup promotor de la ILP, el mateix dia, va retirar del Congrés la ILP²². El 8 de maig de 2013 el Senat va aprovar per majoria absoluta del Partit Popular la Llei 1/2013²³ de Mesures per la protecció dels deutors, reestructuració del deute i lloguer social, que va entrar en vigor el 15 de maig. La nova llei contempla: moratòria de desnonaments per a casos d'especial vulnerabilitat, dació en pagament per a casos d'especial vulnerabilitat, en el marc d'un codi de bones pràctiques bancàries en el que els bancs es poden acollir voluntàriament, reestructuració del deute i limitació dels interessos de demora i dóna poder als jutges de valorar les clàusules abusives del contracte hipotecari²⁴. La PAH va titllar aquesta nova llei com “inútil, il·legal i que vulnera els drets humans²⁵”.

5. La Plataforma d'Afectats per la Hipoteca

La PAH com a moviment social

La Plataforma d'Afectats per la Hipoteca es defineix com un “actor amb capacitat d'incidència i transformació” (Colau i Alemany, 2012:107), com un moviment social pacífic i de desobediència civil, i com un subjecte polític apartidista.

Cal assenyalar que existeix una relació directa entre la PAH i el 15M. D'una banda, el desplaçament del moviment 15M de les places cap als barris fa que en els barris els dos moviments operin de forma conjunta en temes relacionats als desnonaments.

---

²¹ El País, 18/4/13. “El PP aprueba solo la ley de desahucios tras intentar atraer a algún grupo” (Veure annex 2)

²² Manifest del grup promotor: <http://www.observatoridesc.org/es/grupo-promotor-retira-ilp-dacion-pago>

²³ El País, 8/05/13. “El PP aprueba en solitario en el Senado la nueva Ley Hipotecaria” (Veure annex 2)

²⁴ El País, 15/5/13. “Entra en vigor la moratoria sobre desahucios para colectivos vulnerables” (Veure annex 2)

²⁵ El País, 29/05/13. “La PAH crea un “kit de emergencia” para las familias amenazadas de desahucio” (Veure annex 2)

D'altra banda, la PAH "es nodreix del 15M" (Meritxell) integrant persones que havien estat vinculades al 15M i de persones que es qüestionen la seva "consciència política" arran del moviment. Aquest és el cas de l'Anna: "[...] jo he estat treballant 'pa los malos', sempre amb la sensació que no estava fent el que jo volia fer. [...] Una miqueta el que em va despertar a dir 'basta ya' va ser el 15M. A mi m'anava molt bé, treballava quatre horettes per dir 'qué guai, con cuatro horas sobrevives' però al final dius que no, que no estàs fent allò que vols fer. Vaig dir 'me planto'. [...] I bueno, te n'adones que hi ha coses que s'han de canviar i si no comencem per nosaltres mateixos, malament canviarem, no?".

La PAH es va constituir a Barcelona el 22 de febrer del 2009 impulsada per un grup de persones vinculades amb el moviment "V de Vivienda" (2006-2008), entre els quals hi ha l'Adrià Alemany i l'Ada Colau, que és la portaveu. Tot i que els dos moviments reivindiquin el dret a l'habitatge, els motius de la denuncia són diferents. Mentre "V de Vivienda" denunciava la dificultat d'accés a l'habitatge, la PAH posa l'èmfasi en la pèrdua d'aquest. L'objectiu principal de la PAH és "aconseguir el canvi de llei" (Anna). Les demandes concretes que ha d'incloure la modificació de la llei són les tres demandes de la ILP: dació en pagament amb caràcter retroactiu, moratòria de desnonaments i lloguer social.

La PAH es presenta com un moviment amb estructura horitzontal²⁶ que funciona a través d'assemblees. Es poden diferenciar tres nivells geogràfics: assemblea estatal (trimestralment es fixen les línies generals del moviment a nivell estatal), assemblea per territoris (trasllat de les campanyes estatals a les comunitats autònomes) i assemblees locals. La PAH Barcelona funciona a través de cinc tipus d'assemblees: assessorament col·lectiu, seguiment de casos, acompanyament i accions, coordinació, i comissió obra social. Cal assenyalar que la PAH Barcelona assumeix gran part de la feina a nivell estatal. Quant a la composició del moviment, hi ha aproximadament una desena de persones responsables de la coordinació. No és possible concretar el nombre exacte "d'afectats" vinculats a la PAH, ja que tot just ara s'està començant a registrar però a les assemblees setmanals d'assessorament col·lectiu -la que reuneix més gent- hi solen assistir un centenar de persones, i el nombre va en augment cada setmana.

---

²⁶Tot i la horitzontalitat, el treball de camp ha mostrat indicis d'una certa verticalitat.

Els “afectats” per la hipoteca es consideren persones que han estat “estafades” per la praxis bancària exercida durant la bombolla immobiliària i, conseqüentment, víctimes de la llei hipotecària i de la situació econòmica actual. La significació “d’estafa” està present tant en el discurs oficial de la PAH –difós en els mitjans de comunicació– com en el discurs dels “afectats”. Prova d’aquest darrer n’és l’experiència de la Teresa: “És una estafa, perquè de bona voluntat si volguessin [els bancs] podríem arribar a acords [...] perquè evidentment algun dia treballaré, algun dia tindrè capacitat de pagament. Llavors a ells [els bancs] això no els importa, no els importa gens. [...] Jo no tinc un pis de luxe, tinc un pis de 78 m² que no té ni terrassa, ni balcó. Pagar 1.426€ mensuals per viure en un pis amb aquestes condicions em sembla una estafa brutal. En el moment que vaig constituir la hipoteca [...] tenia ingressos suficients perquè tots dos treballàvem i ens ho podíem permetre, tot i que era molt alt”.

Les línies d’acció del moviment es vehiculen al voltant de l’apoderament dels “afectats”, de les negociacions col·lectives amb els bancs i de les accions col·lectives. També hi ha una tercera línia d’incidència política on s’emmarcaria la ILP.

Apoderament²⁷, de “víctima” a “subjecte actiu amb capacitat transformadora”

Amb l’objectiu de que les persones que acudeixen a la Plataforma transformin la seva posició de “víctimes passives” (Ruben) a una posició de “subjecte actiu amb capacitat transformadora” (Ruben), els membres de la PAH consideren l’apoderament com l’única estratègia possible. Perquè la persona “afectada” s’apoderi cal proporcionar-li la informació i els recursos adequats perquè pugui iniciar un procés de negociació amb l’entitat bancària, amb la finalitat d’aconseguir la dació en pagament, el lloguer social o la condonació del deute. Segons la Meritxell, l’apoderament és “entès com donar la informació i donar la capacitat de resposta, o sigui donar a la gent la capacitat de lluitar”. Aquesta tasca informativa es fa inicialment a l’assemblea d’assessorament col·lectiu, en la qual s’expliquen les tres fases establertes per la PAH en relació al procediment d’execució hipotecària (deixar de pagar, iniciat el procediment d’execució hipotecària i s’ha subhastat

---

²⁷ La paraula *apoderament* és un anglicisme que es deriva de la traducció d’*empowerment*. *Empower* vol dir ‘donar poder’. L’*apoderament* és un concepte de doble sentit, perquè implica algú que dóna la propietat, el domini o el poder a una altra persona que, al seu torn, s’apodera o s’adjudica aquest poder (Corona i Morfin, 2001).

l'habitatge) i les accions a dur a terme en cada una d'elles. En aquestes assemblees és on també membres del moviment que han aconseguit algun acord amb el banc -per exemple, una dació en pagament amb deute zero- informen i comparteixen la seva "victòria", animant els altres "afectats" a continuar amb la seva negociació.

Alguns "afectats" expliquen la seva vinculació amb la PAH com un procés transformador, tal i com mostra el cas d'una senyora que sovint recorda en Ruben:

"[...] un dia tancant el local arribar una dona que em va impactar molt. Tenia una mirada de tristor tan visible que em va deixar tocat. Em va dir que portava dos anys medicant-se, amb psiquiatre, amb depressió... em va explicar així per sobre tot el seu drama i era com que se li ajuntava tot: 20 anys treballant en el negoci que havia muntat s'havia enfonsat, els dos fills que acaben la carrera aquest any que no poden pagar la matrícula i no podran acabar els estudis, sentiment de culpa de la mare, passen gana, ella està malalta [...] i em va dir que es va intentar suïcidar, llançar-se al metro. [...] I un dia [...] m'agafa i em diu: 'Ruben, te hice caso: hoy me he levantado y he dicho a la mierda la fibromialgia, la migraña y todo; hoy me voy'. I és el primer pas. I estava eufòrica. Havia anat al banc i havia entregat la sol·licitud i no li volien agafar. I va passar la directora i li va dir: 'oye, tu, atiéndeme'. I l'altra, es veu que li va dir 'no tengo un minuto'. 'No tienes un minuto para mi? y me puse a chillar, a llorar, y estuve ahí tres horas encerrada' 'Yo me he intentado suicidar por vosotros y tú no tienes un minuto?'. [...] 'Hice como tú me dijiste, cogí el teléfono y llamé a mi hijo y le dije como si fuese alguien de la PAH, y le dije 'Ruben, truca als Mossos i a la TV3 que aquesta gent no em volen agafar'. I la tia ho explicava però amb una fuerza! [...] El otro día 'no tengo ganas de nada' y 'hoy he llegado a casa y ha sido entrar por la puerta y mi hijo se ha levantado y me ha dicho, 'mama, qué te pasa?' Me ha dado un abrazo [el fill a la mare]'. I aquí em va fer plorar [diu en Ruben]. Me dio un abrazo y dijo, 'Se acabó la depresión. Ahora, a por ellos!'"

Negociacions i Accions col·lectives

Les negociacions col·lectives es realitzen amb les entitats bancàries amb les quals la PAH té un acord establert. Aquestes negociacions, en les quals només hi participa un interlocutor de la PAH i un de l'entitat bancària, tenen la finalitat de consensuar mesures per als "afectats" d'un mateix banc i establir acords -moratòria de desnonaments, lloguer social o la condonació del deute- per evitar que els "afectats"

siguin desnonats i es quedin amb un deute econòmic per llarg temps. Un exemple d'acord és el que s'ha aconseguit amb CatalunyaCaixa, mitjançant el qual es concedirà condonacions totals o parcials del deute a “afectats” de Barcelona²⁸.

Quant es tracta de planificar accions col·lectives es fa a les assemblees d'acompanyament i accions. Una gran part de les accions col·lectives consisteixen a ocupar les entitats bancàries amb la finalitat, per exemple, de sol·licitar un interlocutor bancari per negociar els casos de forma conjunta.

Durant les ocupacions a les entitats bancàries –així com també durant els desnonaments, els “escraches” i la manifestació pel dret a l'habitatge- apareixen els components simbòlics i les produccions culturals del moviment. En una ocupació d'un banc la majoria de persones porta una samarreta verda amb el logotip de la PAH, s'entra a l'entitat bancària cridant: “¡Sí se puede! ¡Sí se puede!”, s'enganxen adhesius a les portes i parets del banc amb el mateix lema, es porten cartells amb aquest lema o amb altres reivindicacions com el lloguer social o la dació amb pagament. Són moments d'eufòria col·lectiva que la Teresa recorda des de l'emoció: “Ah! És increïble! [...] La manifestació del dia 16 que va ser macro, estava emocionada, jo portava samarretes, és que la gent literalment me les treia de les mans, tothom volia la samarreta de la PAH, era com molt emocionant saber que no estàs sol davant d'aquest problema, que hi ha molta gent que t'està recolzant”.

La participació en aquest tipus d'accions col·lectives i en assemblees (rituals d'acció de la PAH) incideix en l'apoderament dels “afectats”. A més, durant aquestes es generen les relacions de confiança i solidaritat que permeten la socialització de sabers entre els membres de la PAH.

Cal destacar que un factor clau de totes accions que es duen a terme és la pressió sobre els agents bancaris i els polítics. Els missatges que transmeten els coordinadors de la PAH als “afectats”, i els que circulen entre ells mateixos, es focalitzen en la pressió que s'ha de fer a l'entitat bancària a través de la insistència (“tienes que ser la pesadilla del banco: ¿cómo va mi caso?, ¿cómo está?”) o d'accions col·lectives. Per altra banda, les pràctiques es regeixen pel paràmetre “d'assaig-error” (Teresa). Segons explica la Teresa, “[...] ensayo-error, totalment. O sigui de cop i volta ens hem adonat que les negociacions col·lectives funcionen, o sigui, en comptes d'anar

---

²⁸ Acord pendent de confirmar. Hi ha un acord previ de paralització dels desnonaments.

com a particulars, anem com col·lectives. Però és totalment experimental, tot és experimental”.

Mitjans de comunicació

Dintre les accions col·lectives, en el cas concret de les ocupacions a les entitats bancàries es recorre especialment a la pressió mediàtica. Segons la PAH, les entitats financeres responen a les seves demandes quan veuen la seva imatge malmesa públicament. Tal i com comenta la Meritxell: “El punt feble dels bancs és que la seva imatge comercial, la seva marca es vegi tacada, s’embruti i perdin clients”.

Cal destacar especialment el paper que assumeixen internet, les xarxes socials i els mitjans de comunicació tradicionals per a la difusió, organització i sensibilització. Es pretén donar a conèixer la problemàtica dels desnonaments a la població en general a través de tots els canals possibles. Per la seva banda, la PAH utilitza les xarxes socials i internet per informar els seus membres sobre l’agenda d’activitats setmanals i mobilitzar ciutadans no vinculats amb el moviment per tal que aquests participin en les campanyes virtuals de la PAH, per exemple, segons la Meritxell “l’admissió a tràmit de la ILP la van guanyar les xarxes socials pel fet de que cada diputat va rebre infinits mails, twitters, whatsapp dient ‘¿qué vas hacer? ¿qué vas hacer?’”

7.La lluita

El discurs que utilitza la PAH es caracteritza per estar centrat en la idea de lluita. Es distingeixen dos camps de lluita: a curt termini (“lluitar per les petites grans victòries”) i a llarg termini (“lluitar per l’objectiu gran”).

“Lluitar per les petites grans victòries”

Des d’aquest discurs es marquen els termes morals de culpabilitat, compromís, així com la importància de l’acció col·lectiva. Aquest discurs es manifesta principalment a les assemblees mitjançant expressions com: “hem de lliutar” o “és una qüestió de guanyar la batalla”. La lluita enfronta dos actors. Per una banda, els membres de la societat civil (representats en aquest cas per la PAH) i per l’altra, les entitats bancàries. Es considera que hi ha un desequilibri de forces entre aquests dos actors, essent els dèbils els “afectats” i els forts les entitats bancàries. Es compara aquest

camp de força amb el mite de David i Goliat (Violeta²⁹). Tal com ho manifesten els integrants de la PAH, els bancs són considerats com “l’enemic”. Com diu la Meritxell: “Si hi ha d’haver un enemic són els bancs perquè són els que han comès reiteradament vulneracions de drets humans”.

D’altra banda, les persones “afectades” se senten culpables per haver contractat una hipoteca o per haver deixat de pagar o per haver gastat els estalvis familiars o perquè la família no pot alimentar-se adequadament, entre d’altres situacions. Com explica la Teresa: “És horrible, perquè quan comences amb tota aquesta problemàtica tens una sensació de que ho has fet malament, que t’has posat on no t’havies de posar, tens un sentiment de culpa”.

Cal remarcar que el discurs de lluita es formula des de la col·lectivitat. Durant les assemblees es reiteren de forma constant expressions com: “es importante la unión” o “juntos podemos” i s’apela al compromís dels i entre els “afectats” amb expressions com “hoy por ti mañana por mi” que es repeteixen de forma constant.

Els resultats d’aquestes petites lluites són considerats per la PAH com les “petites grans victòries” i exemples d’això són: els acords que s’aconsegueixen amb les entitats bancàries, ja sigui a nivell individual³⁰ (dació en pagament, lloguer social o condonació del deute) o col·lectiu (aconseguir un interlocutor bancari); la resolució de la sentència del TJUE o l’acceptació a tràmit de la ILP. Les victòries són significades amb el lema “Sí se puede”, reflectint que es poden assolir canvis tot i que des de les esferes de poder polític i bancari es doni el missatge contrari. Per en Ruben significa que “podem fer algo i canviar la realitat, podem desobeir les lleis, fer aquestes coses que se suposa que no podríem fer com a bons ciutadans, i podem. I si podem canviar això és que ho podem canviar tot”.

A partir dels significats que es donen a la lluita, de l’acció col·lectiva i el compromís polític i social, i dels acords que s’han aconseguit es defineixen les metes i els objectius que contribuiran a construir la identitat col·lectiva responsable de dur a terme les accions en nom d’un nosaltres (“la família de la PAH”).

---

²⁹ La Violeta és una dona que ha estat “afectada” per la hipoteca. Forma part dels membres de coordinació de la PAH. El seu cas està resolt

³⁰ La PAH ha paralitzat 671 desnonaments, no es diferencia per Comunitats Autònomes ni s’indica la temporalitat, <http://afectadosporlahipoteca.com>

“Lluita per l’objectiu gran”

L’objectiu final de la PAH (“l’objectiu gran”) és aconseguir el reconeixement del dret a l’habitatge. Segons la Meritxell es reclama “que el dret a l’habitatge sigui un dret real, és a dir, que tothom pugui accedir a un l’habitatge digne i en condicions [...] Si que es canviarà la llei però es canviarà des d’aquí [del carrer], que és una cosa que ja feia temps que no ens en recordàvem, no? Que els drets es guanyen al carrer”. És pertinent indicar que tant per als membres de la PAH com per al jutge membre de l’associació Jueces para la Democracia es qüestiona la voluntat real del Govern a atendre les demandes actuals de la ciutadania. D’acord amb aquest plantejament, els testimonis posen de manifest la necessitat que té la societat civil d’organitzar-se. La PAH parla del context polític actual com un context de “desarticulació de la ciutadania” (Meritxell), fent referència a que la política neoliberal ha fet creure als ciutadans que són “àtoms individualitzats”(Meritxell) i que els problemes propis són fruit del fracàs individual.

Es reclama al Govern que vetlli més per la ciutadania i que defineixi mesures per reduir el poder “infinit” (Anna) de les entitats bancàries. En opinió de la Meritxell: “el que hauria de ser política, que és gestió pública i vetllar per la societat, això no ha passat”.

Tanmateix, des de la PAH es pretén que la seva experiència serveixi de referent a la societat i a altres moviments socials a fi de que, com comenta en Ruben, “potser amb el temps [...] obrim l’esperança [...] a tota la ciutadania de que podem canviar les coses si ens ajuntem i si ho volem i si ho fem bé”.

8. Conclusions

El treball de camp reprèn la idea d’Etxezarreta i Ribera (2012) i Doñate (2013) de que la crisi econòmica i política actual és provocadora de l’emergència de nous moviments socials, com és el cas de la PAH. D’altra banda, també es constaten els aspectes teòrics sobre la producció de la identitat col·lectiva en els moviments socials de Tarrow (2011), Tejerina (2005) i Melucci (citada a Bergalli i Ribera, 2006). Ja que és en el procés de resoldre els problemes generats del procediment d’execució hipotecària que es va construint aquesta identitat. És a partir del que es defineix com injust i de les relacions de confiança entre els membres del moviment -entre d’altres aspectes-, que es construeix la identitat que és viscuda per tots els membres de la PAH i que crea el sentiment de pertinença a la PAH, a partir de la qual es duen a

terme les accions per buscar respostes a les conseqüències del procediment d'execució hipotecària

Complementàriament, el discurs i les pràctiques de la PAH es poden relacionar amb les idees de responsabilitat compartida de Young (2011). Quant als “afectats”, la PAH considera que són “víctimes” de la praxis bancària exercida durant la bombolla immobiliària i del procés d'execució hipotecària. A través de l'apoderament es pretén que assumeixin la responsabilitat de canviar la seva situació personal. Quant a la responsabilitat estructural, la PAH reclama la responsabilitat de les entitats bancàries i del Govern per la recerca de solucions a les conseqüències que es deriven del procediment d'execució hipotecària. Mitjançant les accions de pressió que es duen a terme, com les negociacions col·lectives, s'interpel·la a les entitats bancàries perquè s'aconsegueixin acords que evitin els desnonaments i haver d'assumir un deute econòmic en el futur. També és mitjançant les accions de pressió, com els “escraches”, que s'interpel·la al Govern per demanar-li un canvi en la llei hipotecària perquè l'habitatge sigui un dret.

D'altra banda, a partir de l'anàlisi de la PAH com una de les respostes de la societat civil davant del “drama” dels desnonaments, sorgeixen noves preguntes d'investigació, com per exemple, el fenomen dels suïcidis en relació als desnonaments, el dret a la segona oportunitat o com es construeix el dret a l'habitatge des de la PAH.

9.Referències bibliogràfiques i webgrafia

BERGALLI, R.; RIVERA I. (coords.) (2006). *Emergencias urbanas*. Rubí: Anthropos.

COLAU, A.; ALEMANY, A. (2013). “2007-2012: Retrospectiva sobre deshaucios y ejecuciones hipotecarias en España, estadísticas oficiales e indicadores”. <http://afectadosporlahipoteca.com/publicaciones-pah/> [última consulta maig 2013]

COLAU, A.; ALEMANY, A. (2012). *Vidas hipotecadas. De la burbuja inmobiliaria al derecho a la vivienda*. Barcelona: Angle Editorial.

CORONA, Y.; MORFÍN, M. (2001). *Diálogo de saberes sobre participación infantil*. UNICEF, Mèxic DF: Comexani, Ayuda en Acción y Universidad Autónoma.

DOÑATE, M. (2013). “El movimiento 15-M en un pueblo del maresme: la asamblea oberta de Cabrils” a NAROTZKY, S. (Ed) *Economías cotidianas, economías sociales, economías sostenibles*. Barcelona: Icaria.

ETXEZARRETA, M.; RIBERA, R. (2012). “Nuevos movimientos sociales en tiempo de crisis” a *¡Sí se puede! Caminos al desarrollo con equidad. Análisis estratégico para el desarrollo*. Consejo Nacional de Universitarios para una nueva estrategia de desarrollo, 16: 1-14 .

URL permanent:

<http://www.consejonacionaldeuniversitarios.org.mx/docs/coleccion.php>

JASPER, J. (2012). “¿De la estructura a la acción? La teoría de los movimientos sociales después de los grandes paradigmas. *Sociológica*, 27:7-78

URL permanent: <https://www.revistasociologica.com.mx/pdf/7501.pdf>

GARCIA, E. (2013). “Antropología y movimientos sociales: reflexiones para una etnografía de los nuevos movimientos globales”. *Revista Sociológica de Pensamiento Crítico*, 7:83-113

URL permanent: <http://www.intersticios.es/article/view/11222/7771>

GRUP PROMOTOR INICIATIVA LEGISLATIVA POPULAR. *Manifest del grup promotor com a resposta a la nova llei proposada pel Govern*,

<http://www.observatoridesc.org/es/grupo-promotor-retira-ilp-dacion-pago> [última consulta maig 2013]

GRUP PROMOTOR INICIATIVA LEGISLATIVA POPULAR. Text ILP,

http://www.quenotehipotequenlavidia.org/?page_id=63 [última consulta maig 2013]

MARTÍNEZ, J. J. (2011). “¿Burbuja inmobiliaria, derecho a la vivienda y el futuro del 15M?” a *Laberinto*. 34:59-74

URL permanent:

http://laberinto.uma.es/index.php?option=com_content&view=article&id=506:burbuja-inmobiliaria-derecho-a-la-vivienda-y-el-futuro-del-

MARTINEZ, M.; GARCÍA, Á.. (2012). “El espacio público y las luchas por la vivienda en el movimiento 15M”. *IV Jornadas de Antropología Urbana*. Bilbao

URL Permanent:

http://www.miguelangelmartinez.net/IMG/pdf/Espacio_vivienda_15M_v5.pdf

PLATAFORMA AFECTATS PER LA HIPOTECA. Protocol d’actuació

“escraches”, <http://escrache.afectadosporlahipoteka.com/2013/01/30/protocola-de-actuacion-en-los-escraches/> [última consulta maig 2013]

TARROW, S. (2011 [1994]). *El Poder en movimiento: los movimientos sociales, la acción colectiva y la política*. Madrid: Alianza

TEJERINA, B. (2005). “Movimientos sociales, espacio público y ciudadanía: Los caminos de la utopía” a *Revista crítica de Ciencias Sociais*, 72: 67-97

ULR permanent: <http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=1372223>

YOUNG, I. M. (2011). *Responsabilidad por la justicia*. Madrid: Morata

Annex

- Annex 1   Número d'execucions hipotecàries i llançaments realitzats entre 2007 i 2012 a l'Estat espanyol, Catalunya i Barcelona
- Annex 2   Premsa escrita

Annex 1: Número d'execucions hipotecàries i llançaments realitzats entre 2007 i 2012 a l'Estat espanyol, Catalunya i Barcelona¹.

Segons dades del Jutjat de Primera Instància a l'estat espanyol entre 2007 i 2012 (fins a tercer trimestre) s'han produït un total de 416.957 execucions hipotecàries. A Catalunya s'han produït un total de 79.043 execucions hipotecàries i a la província de Barcelona s'ha realitzat 46.835 execucions hipotecàries i 20.117 llançaments.

Entre el gener i el setembre de 2012, segons dades del Jutjats de Primera Instància, a l'estat espanyol s'han realitzat 67.537 execucions hipotecàries i 76.724 llançaments. A Catalunya s'han produït 13.373 execucions hipotecàries i 19.405 llançaments.

Evolució i totals a la província de Barcelona per anys:

Any	Execucions hipotecàries ² (no es diferencia si el procediment d'execució hipotecària és per un habitatge habitual, per segona residència, etc.) Font: Jutjats de Primera Instància	Llançaments. Font: CGPJ
2007	2.804	-
2008	6.759	3.581
2009	10.738	4.866
2010	10.445	5.869
2011	7.925	5.801
2012 (gener –setembre)	8.164	3.920

¹ Dades extretes de: COLAU, A.; AMENANY, A. (2013) “2007-2012: Retrospectiva sobre deshaucios y ejecuciones hipotecarias en España, estadísticas oficiales e indicadores.”

Consultat a: <http://afectadosporlahipoteca.com/publicaciones-pah/> [última consulta maig 2013]

A partir del 2012 el poder judicial confecciona un nou indicador. Hi ha una diferència significativa del nombre d'execucions hipotecàries segons la font d'on s'extreguin les dades. Veure document citat.

EL DRAMA DE LOS DESAHUCIADOS

El Tribunal de Justicia europeo considera abusiva la ley española sobre desahucios

Luxemburgo alega que la norma no permite al juez paralizar los desalojos como medida cautelar
El fallo será directamente aplicable, a partir de ahora, a los procesos de desahucio

MÓNICA CEBERIO BELAZA / LUIS DONCEL | Bruselas / Madrid | 14 MAR 2013 - 10:09 CET,...

182

Archivado en: TJUE [Desahucios](#) [Tribunales](#) [UE](#) [Poder judicial](#) [Vivienda](#) [España](#) [Organizaciones internacionales](#) [Problemas sociales](#) [Política](#)
[Relaciones exteriores](#) [Urbanismo](#) [Europa](#) [Justicia](#) [Sociedad](#)

Mohammed Aziz, el marroquí que inició la cruzada contra la ley hipotecaria, tras conocer la sentencia. / CARLES RIBAS

La norma hipotecaria española por la que se ha desahuciado a decenas de miles de persona no es compatible con la ley europea. Lo acaba de dictaminar el Tribunal de Justicia de la UE, que analizaba una pregunta remitida por un juez de Barcelona.

[José María Fernández Seijo](#) quería saber si CatalunyaCaixa había vulnerado los derechos de [Mohamed Aziz](#) al expulsarle de la vivienda y exigirle el pago de la totalidad de la deuda. El fallo de esta mañana del Tribunal de Luxemburgo establece que la normativa española es contraria a una directiva europea de 1993 sobre

protección de los consumidores. Los jueces de toda la UE deberán tener en cuenta a partir de ahora esta sentencia; y el [Gobierno español se ve presionado para cambiar la ley.](#)

La norma española establece que, si el hipotecado deja de pagar algún mes al banco, la entidad acreedora puede ejecutarle la vivienda a través de un procedimiento acelerado. Si el deudor considera que el contrato que firmó era abusivo, puede acogerse a un procedimiento más largo, declarativo, cuya resolución suele llegar tarde. Incluso cuando el magistrado falla a favor del deudor, la hipoteca ya se ha ejecutado y ha perdido su casa. Puede reclamar una indemnización, pero ya ha perdido su casa.

Mohamed Aziz firmó en julio de 2007 una hipoteca que a los pocos meses no pudo pagar. La caja ejecutó el inmueble y Aziz fue desahuciado de la vivienda el 20 de enero de 2011. Además, le exigieron el pago de la totalidad de la deuda y unos intereses de demora del 18%. Posteriormente, alegó que una de las cláusulas del contrato era abusiva y expuso que, sin embargo, no había podido hacer valer este hecho en el procedimiento de ejecución hipotecaria. Pidió que este se declarara nulo.

Es esto, precisamente, lo que el juez José María Fernández Seijo, titular del Juzgado de lo Mercantil número 3 de Barcelona, preguntó al Tribunal de Luxemburgo en una cuestión prejudicial: si la normativa española que no permite la posibilidad de oponer el carácter abusivo de las cláusulas cuando se va a desalojar a un ciudadano de su casa, es compatible con la directiva europea 93/13/CEE sobre cláusulas abusivas en los contratos celebrados con consumidores.

El Tribunal de Luxemburgo ha concluido que la normativa española vulnera la directiva y que el juez que conozca el proceso declarativo debería poder adoptar medidas cautelares como suspender la ejecución del desalojo, “para garantizar la plena eficacia de su decisión final”. No es suficiente, según el tribunal, con la concesión de una indemnización posterior.

La abogada general, Juliane Kokott, [ya se había pronunciado a favor del consumidor](#) Aziz en sus conclusiones, presentadas el 8 de noviembre de 2012, en las que concluyó que un sistema de ejecución “en el que las posibilidades de oposición frente a la ejecución se encuentran restringidas es incompatible con la directiva 93/13 cuando el consumidor, ni en el propio procedimiento ejecutivo ni en un procedimiento judicial separado puede obtener una tutela jurídica efectiva para ejercitar los derechos reconocidos en dicha directiva, por ejemplo mediante una resolución judicial que suspenda provisionalmente la ejecución forzosa”.

El juez planteaba una segunda cuestión prejudicial al Tribunal de Luxemburgo. La directiva 93/13 indica que las cláusulas contractuales que no se hayan negociado individualmente se consideran abusivas si, pese a las exigencias de la buena fe, causan en detrimento del consumidor un desequilibrio importante entre los derechos y obligaciones de las partes”. A la luz de este artículo, el juez español preguntó cómo debe interpretarse el término “desequilibrio”.

La abogada general Kokott concluyó –y este criterio ha seguido hoy el fallo del tribunal- que, en estos casos, corresponderá al juez nacional apreciar el carácter abusivo de una cláusula como la que dispone que el deudor incurre en mora –y se le puede reclamar la devolución del pago total del crédito- por dejar de pagar incluso una sola de las cuotas hipotecarias. El juez nacional deberá examinar “en qué medida la cláusula se aparta de la normativa legal que a falta de pacto sería aplicable, si lo estipulado en la cláusula responde a una razón objetiva y si el consumidor, a pesar de la alteración del equilibrio contractual a favor de quien ejercita la cláusula, no queda desprotegido con respecto al contenido normativo de la cláusula en cuestión”.

Finalmente, en la cuestión prejudicial se preguntaba también si era compatible con la directiva que, por el hecho de dejar de pagar la cuota e incurrir en mora, el prestatario tenga que empezar a pagar unos intereses de demora al tipo anual del 18,75% cuando el tipo de interés ordinario pactado era de un 4,87%. En este caso, según la sentencia del tribunal, el juez nacional debe “comparar ese tipo de interés con el tipo de interés legal y verificar que es adecuado para garantizar la realización de los objetivos que el interés de demora persigue en España y que no va más allá de lo necesario para alcanzarlos”.

EL PAÍS

POLÍTICA

El sistema de desahucios encara una recta crucial

El martes se vota en el Congreso una iniciativa legislativa popular respaldada por 1.400.000 firmas

JOSEBA ELOLA | Madrid | 9 FEB 2013 - 21:14 CET

67

Archivado en: Ada Colau ILP Dación en pago Desahucios Congreso Diputados PAH
Legislación autonómica Créditos hipotecarios Asociaciones Actividad legislativa Hipotecas Vivienda

La

Desalojados de la acampada ante la sede de la obra social de Bankia en la plaza del Celenque de Madrid.... / BERNARDO PÉREZ

iniciativa legislativa popular firmada por 1.402.584 ciudadanos aterriza el martes en el Parlamento. Lo hará el mismo día en que se evalúa si se admite a trámite otra iniciativa legislativa popular (ILP): la que pretende declarar los toros como bien de interés cultural.

El sistema español de desahucios encara su recta final. Y afronta días cruciales. El Proyecto de Ley de medidas urgentes para reforzar la protección a los deudores hipotecarios presentado por el Partido Popular seguirá su curso en trabajos internos del Congreso durante esta próxima semana también. Y hay un fallo del Tribunal de Luxemburgo al caer (en las próximas semanas) que podría afectar al desarrollo legislativo de la cuestión.

Mientras tanto, el drama continúa. Un hombre de 36 años, activista de la plataforma Stop desahucios, casado y con una hija, [se quitaba la vida el pasado viernes en Córdoba](#) acuciado por la deuda tras perder su casa. Y los desalojos siguen creciendo: entre enero y septiembre del año pasado, se produjeron 49.702, un 16% más que en idéntico periodo en 2011, según las cifras de la Asociación Hipotecaria Española.

La semana estuvo marcada, además de por el desalojo de los que llevaban 108 días reclamando la dación en pago frente a la sede madrileña de Bankia, por la irrupción de la voz de la calle en el Parlamento, con polémica incluida. El martes pasado comparecía ante la Comisión de Economía y Competitividad la representante de la Plataforma de Afectados por la Hipoteca (PAH), [Ada Colau](#). Con su mochila a cuestas, entraba en la solemne sala de comparecencias para instalarse en las filas traseras. Un panel de expertos del que a última hora se excluyó a los jueces —uno de ellos, José María Fernández Seijo, asegura por teléfono que fue por la oposición del PP—, ofrecía sus puntos de vista sobre el proyecto de ley impulsado por el Gobierno popular.

La tormenta estalló tras la comparecencia de Javier Rodríguez Pellitero, representante de la Asociación

Española de Banca (AEB) que arrancó diciendo que la culpa de la situación de los desahucios no era de los bancos, sino de la crisis económica. "Para aliviar a un 3,5% de la población", dijo, "no vayamos a perturbar la cultura del cumplimiento de las deudas". Rechazó la dación en pago y dijo que el sistema hipotecario español resulta "eficaz".

Todos los grupos parlamentarios fueron críticos con su intervención. Incluido el Partido Popular. Su portavoz, Pablo Matos, recordó el papel de las entidades financieras en la crisis y señaló las "situaciones desproporcionadas e injustas" que se producen con la actual ley.

Escaldado, abandonaba el representante de la banca la sala asido a su maletín y gabardina, y le relevaba Colau, con su mochila. "Estamos ante una estafa generalizada", dijo a las primeras de cambio. Recordó a los presentes que ha sido la sociedad civil la que ha liderado la denuncia del problema y la que ha recurrido a la desobediencia civil para bloquear los desalojos con resistencia pacífica: 550 desahucios paralizados. En el momento en que describía el ninguneo continuo por parte del Estado, dijo: "Acabamos de tener un ejemplo paradójico, por utilizar un eufemismo, por no decir cínico, del representante de las entidades financieras que acaba de intervenir y nos ha dicho que la legislación española es estupenda. Decir eso, cuando hay personas que se están quitando la vida como consecuencia de esta criminal ley, les aseguro [y en ese momento se le quiebra la voz] que no le he tirado un zapato a este señor porque creía que era importante quedarme aquí para decirles lo que les estoy diciendo. Pero este señor es un criminal, no es un experto, y como tal deberían tratarle. Los representantes de las entidades financieras han causado este problema; son esta misma gente la que ha arruinado la economía entera de este país".

El vídeo de su intervención circuló como la pólvora al día siguiente en las redes sociales.

El presidente de la comisión, el popular Santiago Lanzuela, le pidió que retirara sus palabras. El representante del PNV, Pedro Azpiazu, le hizo entender que no le gustaba sentirse amenazado (Colau advirtió que señalarían a los que no aceptasen la ILP). Pero la reacción de los diputados evidenció que eran conscientes de que estaban ante una mujer que lleva cuatro años luchando contra un problema al que la élite política ha empezado a poner solución cuando ya había 400.000 problemas y situaciones humanas muy dramáticas sobre la mesa (entre 2007 y el tercer trimestre de 2012 se produjeron más de 400.000 ejecuciones hipotecarias, según el Consejo General del Poder Judicial).

"Vino a poner voz a lo que la inmensa mayoría de la sociedad piensa", manifiesta Joan Coscubiela, representante de Izquierda Plural, el que saludó de manera más enfática la intervención de la representante de la PAH. Leire Iglesias, la portavoz del PSOE, explica cómo vivió el momento. "Ada Colau habló desde el sentimiento. Hay frases que puedo compartir, o no, como la de llamar a alguien criminal, pero era lo que se espera de un colectivo que lleva cuatro años en la calle intentando paralizar desahucios". Este periódico intentó recabar la opinión de Pablo Matos o algún otro representante del PP, pero declinaron hacer declaraciones hasta el lunes. Tampoco quiso contestar el representante de la AEB, Javier Rodríguez Pellitero.

La iniciativa legislativa popular que llega al Congreso reclama la dación en pago retroactiva; la paralización de los desahucios de vivienda habitual en deudores de buena fe y la puesta a disposición de las viviendas vacías para el alquiler social. "Señalaremos públicamente a los que no

respalden este programa de mínimos", dice Colau, "en sus trabajos, en sus barrios, y de forma pacífica: están contribuyendo al sufrimiento de la población".

El viernes por la noche, Colau confirmaba el inicio de una campaña que ha comenzado con el envío de mensajes de correo electrónico, Facebook y Twitter: "Hemos enviado más de 100.000 mensajes a los diputados, y sobre todo, a los del PP, que son clave".

Las medidas que plantea la ILP son asumidas por PSOE e Izquierda Plural (IU, ICV, CHA). ERC, BNG y parte del grupo mixto (Geroa Bai y Amaiur) votarán por la admisión a trámite. El Partido Popular anunciaba el jueves que consideraba esta iniciativa "obsoleta". Pero Colau no descarta que el PP reconsidere su postura. "Si no están locos, rectificarán", dice. "Estamos hablando de admitir a trámite para que se debata; no hacerlo sería un insulto a tantos ciudadanos que han apoyado esta iniciativa". El martes, a las 12.00, antes de la sesión de la tarde, dice Colau, tiene confirmada una reunión con el PP.

De las 92 iniciativas legislativas populares que el Congreso de los Diputados ha registrado en 30 años, salió adelante una. Fue presentada en 1996. Acabó subsumida en una proposición de ley sobre la modificación de la Ley de Propiedad Horizontal.

EL PAÍS

POLÍTICA

Rajoy: "El escrache es profundamente antidemocrático"

El presidente defiende la actuación del Gobierno en materia de desahucios

MIGUEL MORA | París | 26 MAR 2013 - 20:33 CET

364

Archivado en: Crisis económica Mariano Rajoy Ada Colau Stop Desahucios PP Recesión económica Desahucios PAH Movimiento 15-M Coyuntura económica Asociaciones Indignados Vivienda Movimientos sociales España Partidos políticos Problemas sociales Política Economía Administración pública Urbanismo Sociedad

Mariano Rajoy, a su llegada a París este martes. / EFE

El presidente del Gobierno, [Mariano Rajoy](#), se ha referido este martes en París a la polémica protesta emprendida por la [Plataforma de Afectados por la Hipoteca \(PAH\)](#), llamada escrache, que consiste en perseguir y señalar a los diputados para presionarles ante la tramitación de la Iniciativa Legislativa Popular para frenar los desahucios.

En un tono más moderado que sus compañeros de partido -Cristina Cifuentes les acusó el lunes de connivencia con grupos etarras y Basagoiti ha asegurado hoy que le parece una actitud "nazi"-, Rajoy ha explicado que le parece "antidemocrático" la protesta que está llevando a cabo la PAH.

Rajoy ha aprovechado para defender la actuación de su Ejecutivo ante el problema de los desahucios. "Este Gobierno es el único que ha tomado decisiones en la materia", ha señalado, "ahora estamos debatiendo un proyecto de Ley y una Iniciativa Legislativa Popular, pero las soluciones tienen que ser equilibradas".

El presidente, que ha repetido en varias ocasiones el calificativo de "antidemocrático", ha recordado que no se puede acosar a quien piensa u opina de manera distinto. "Un valor básico en una sociedad democrática es respetar a los demás", ha asegurado. De lo contrario, según Rajoy, España se convertiría en un país "invivable".

EL PAIS

POLÍTICA

Cospedal tilda los escraches de “nazismo puro” propio de antes de la Guerra Civil

La secretaria general del PP nombra a Bárcenas y asegura que es “la primera indignada” por la actuación del extesorero

FRANCESCO MANETTO | Madrid | 13 ABR 2013 - 19:52 CET

7132

Archivado en: Crisis económica Mariano Rajoy Opinión María Dolores de Cospedal Escrache PP Recesión económica Actos protesta Nazismo Coyuntura económica Protestas sociales Ultraderecha Malestar social Ideologías España Partidos políticos Delitos Problemas sociales Política Administración pública

María Dolores de Cospedal aprovechó este sábado un acto del PP

organizado para conectar con los ciudadanos y recuperar el prestigio de la política para arremeter, sin término medio, contra uno de los efectos de la presión social. La *número dos* de los populares tildó los escraches de las víctimas de los desahucios de “nazismo puro” y reflejo de “un espíritu totalitario y sectario” propio de los años treinta.

Al finalizar una mesa redonda sobre la pérdida de confianza y el desapego ciudadano a la clase política que certifican todas las encuestas, la secretaria general del PP consideró que las polémicas protestas frente a los domicilios de dirigentes y parlamentarios de la formación suponen un intento de “tratar de violentar el voto” y las reglas de la representatividad democrática. Así, en su opinión, “por muy loable y defendible” que sea la causa de los afectados por las ejecuciones hipotecarias, “todo pierde el sentido cuando se ejerce la violencia para conseguirlo”.

Cospedal, que argumenta que se está persiguiendo a los políticos que “hacen algo ahora, pero no se persiguió a los que antes no hicieron nada”, se remontó además a la década de los treinta y a los años previos a la Guerra Civil, cuando, dijo, se iba a señalar a las casas de ciertas personas por su pertenencia a determinados grupos.

En el PP, sin embargo, insisten en que “por primera vez en la historia de España, el Gobierno se está ocupando de los desahucios”. Lo señaló Cospedal, que pretendía reivindicar la política y el sentido de los partidos en un acto moderado por Esteban González Pons y en el que participó el ministro de Industria, José Manuel Soria. “Sin políticos no hay política y sin política no hay democracia... Jugar a que la diana sea el político es ir contra la democracia”, reiteró la secretaria general.

No nombró siquiera la palabra escrache —no le gusta, apuntó—. En cambio, la máxima responsable del partido después de Mariano Rajoy se decidió a mencionar directamente al extesorero Luis Bárcenas tras evitar hacerlo incluso en la última Junta Directiva Nacional del PP. “No voy a evitar el nombre”, enfatizó. “El señor Bárcenas, el que fue hasta hace tres años tesorero del PP, está inmerso en dos o en tres procedimientos judiciales iniciados algunos antes de que gobernara el PP, pero continuados con el Gobierno del PP”. Esta circunstancia, según Cospedal, demuestra la independencia de jueces y fiscales y es “un reflejo de calidad

democrática”. La dirigente popular, además, fue más allá al declararse como “la primera indignada” tras conocer “lo que hacía y lo que tenía el tesorero”. No obstante, quiso zanjar marcando distancias: “Pero serán los tribunales, si queremos vivir en un país habitable, los que tengan que decidir”.

Antes de la intervención de Cospedal, Pons moderó una mesa redonda, celebrada en una cafetería del madrileño barrio de Salamanca, a la que asistieron varios diputados del PP, miembros del Comité Ejecutivo Nacional y la presidenta del partido en la Comunidad de Madrid, Esperanza Aguirre. En ella intervinieron el empresario y expolítico Rodolfo Martín Villa, que animó a buscar la “complicidad” entre los principales partidos y contextualizó la Transición frente a la etapa actual; el sociólogo Narciso Michavila, quien recordó que el problema no son las protestas por los desahucios sino los desahucios en sí; y la periodista Isabel Durán.

EL PAIS

POLÍTICA

Cifuentes afirma que la PAH ha manifestado su apoyo al entorno de ETA

Ada Colau anuncia que estudia acciones legales para defenderse de las acusaciones

La delegada del Gobierno en Madrid cree que la plataforma tiene una estrategia política radical

Rosa Díez critica los 'escraches' porque "no es aceptable" que se viole el domicilio de nadie

CARMEN PÉREZ-LANZAC | Madrid | 26 MAR 2013 - 13:29 CET

3463

Archivado en: Stop Desahucios Cristina Cifuentes Ada Colau Escrache PAH Desahucios Movimiento 15-M Actos protesta Asociaciones Indignados Hipotecas Vivienda Movimientos sociales Mercado hipotecario ETA Malestar social España Problemas sociales Mercados financieros Grupos terroristas Política Urbanismo

La delegada del Gobierno en Madrid, [Cristina Cifuentes](#) (PP), ha unido este lunes con un fino lazo a la Plataforma de Afectados por la Hipoteca (PAH) y a grupos proetarras. Esas declaraciones suponen un escándalo para los activistas antidesahucio y para su portavoz, [Ada Colau](#), que está estudiando denunciar a la delegada.

Sucedió durante una entrevista con Radio Nacional por la mañana.

Cifuentes afirmó que "la PAH y su

lideresa últimamente parece que tienen ciertas inquietudes de apoyos a grupos filoetarras o proetarras". Y más tarde especificó: "A [Bildu](#), a [Sortu](#) y a grupos que tienen mucho que ver con el entorno de [ETA](#) (...) Están siguiendo una estrategia política bastante radical".

Después, en otra convocatoria, Cristina Cifuentes pidió a los activistas que aclaren por qué apoyaron "una manifestación a favor de los presos de ETA". "La comunión de ideas entre la plataforma antidesahucios y Bildu no es algo nada positivo", añadió la representante del Gobierno en Madrid.

[La manifestación a la que se refiere Cifuentes](#) se desarrolló en Bilbao el 12 de enero en apoyo al acercamiento de presos etarras a cárceles del País Vasco. A la marcha asistieron miles de ciudadanos. Cuarenta organizaciones locales se sumaron a la convocatoria, entre ellas Stop Desahucios Bizkaia.

Esa marcha es el origen de las descalificaciones, amenazas y ofensas que los activistas, y Ada Colau en particular, han recibido en los últimos días, desde que el pasado sábado durante El gran debate (Telecinco), Carlos Cuesta, periodista de El Mundo y de 13TV, mostrara una imagen de esta manifestación y acusara a los activistas de apoyar a terroristas.

Stop Desahucios Bizkaia, grupo que no pertenece a la PAH, se unió a esta manifestación porque suponía "otra vía en la resolución del problema del País Vasco", según afirma Marta Uriarte, su portavoz. "Se unió todo tipo de movimientos. Estamos estudiando seriamente demandar al periodista Carlos Cuesta por difamarnos".

Por su parte, Ada Colau está estudiando también denunciar a Cristina Cifuentes por la "gravísima y ridícula" acusación de que la PAH tiene vínculos con Bildu y Sortu. "Es realmente inmoral, y no descartamos acciones legales por la difamación y el clima de confusión y

tensión", ha deplorado Colau. Esta niega categóricamente haber mencionado nunca la situación en el País Vasco y ha recordado que la PAH es una plataforma "apartidista, independiente y plural". "Me han llegado ya varias amenazas de muerte tras relacionarme con grupos proetarras". "Cuando la resolución del Tribunal de Justicia de la Unión Europea te dice que hay que cambiar la ley hipotecaria por injusta, se inventan que somos de ETA", termina.

También han llovido las críticas desde la Asociación Catalana de Víctimas de Organizaciones Terroristas, que han reclamado la dimisión de Cifuentes por faltarles al respeto.

El PSOE —en palabras de uno de sus portavoces económicos en el Congreso, Antonio Hurtado— ha considerado "una barbaridad" relacionar al movimiento contra los desahucios con ETA y ha elogiado "la presión social" del movimiento que alumbró la Iniciativa Legislativa Popular (ILP) de la dación en pago.

La PAH ha anunciado también este lunes una acción colectiva para que todas las personas con procedimientos de ejecución hipotecaria en marcha reclamen ante los juzgados la nulidad del procedimiento, después del varapalo del Tribunal de Justicia de la UE contra la ley hipotecaria española. La plataforma repartirá este martes, a las 11, en las puertas de los juzgados un escrito, preparado por su equipo jurídico, que los afectados podrán presentar en los tribunales.

El 'No' de Rosa Díez

[Rosa Díez, líder de Unión Progreso y Democracia \(UPyD\)](#), también ha salido en defensa de los diputados del PP y ha atacado los llamados *escraches*, una campaña de la PAH consistente en acudir al encuentro de los dirigentes *populares* para intentar convencerles de la necesidad de votar en favor de la iniciativa legislativa popular que se está tramitando en el Congreso de los Diputados que defiende, entre otras medidas, la dación en pago.

En una tribuna publicada en el diario *El Mundo* titulada *No*, Díez asegura que no es aceptable, "bajo ningún concepto", que se viole el domicilio de ningún ciudadano español; que, "amparándose en una reivindicación legítima, se cometan actos ilegítimos", o que se llame asesino a quien "ostentando la representación de los ciudadanos defiende una propuesta política que coincide o difiere en parte o en todo con la que otros puedan sostener". Se refería con esto último a la intervención de Ada Colau, portavoz de la PAH, en el Congreso, [en la que calificó al representante de la banca de criminal](#).

EL PAIS

POLÍTICA

El PP aprueba solo la ley de desahucios tras intentar atraer a algún grupo

La ley entrará en vigor dentro de dos meses y permitirá una limitada dación en pago

ANABEL DÍEZ | Madrid | 18 ABR 2013 - 22:01 CET

1712

Archivado en: Dación en pago PP Desahucios Congreso Diputados Créditos hipotecarios Gobierno de España Hipotecas Vivienda Parlamento Mercado hipotecario Créditos Gobierno España Partidos políticos Problemas sociales Mercados financieros Servicios bancarios Administración Estado Política Urbanismo

Concentración de la PAH ante el Congreso de los Diputados. Foto: Juan Carlos Hidalgo (EFE) / ATLAS

No es una ley para solucionar la insolvencia personal ni para aliviar de la carga hipotecaria a personas que han visto disminuidos sus ingresos. La Ley de Medidas para la Protección a los Deudores, Reestructuración de la Deuda y Alquiler Social, que este jueves fue aprobada por el Congreso con los únicos votos del Partido Popular, **trata de dar solución** a personas que han perdido su puesto de trabajo y no pueden pagar la hipoteca. Con esta claridad se expresa un dirigente del PP para

aclara quiénes son los destinatarios fundamentales del texto.

El Gobierno asegura que la ley beneficiará a 120.000 familias

La norma empieza ahora su tramitación en el Senado y entrará en vigor en poco menos de dos meses. Así ha terminado en la Cámara baja el periplo de un texto que trataba de poner fin a una legislación durísima para las situaciones de impago de hipoteca; que se ha cruzado con una **sentencia del Tribunal Europeo de Justicia**, que ha declarado abusivas muchas de sus cláusulas y obliga a cambiarlas; y con una movilización social de enorme intensidad que ha contado con el apoyo de la mayoría de los grupos de oposición.

El Congreso votó este jueves un texto del Gobierno que fusionaba **la Iniciativa Legislativa Popular (ILP) promovida por la Plataforma de Afectados por la Hipoteca (PAH)**, avalada por millón y medio de firmas; un decreto ley del Ministerio de Economía, y algunas enmiendas de la oposición. Pero esta no se reconoce en el texto aprobado y no ve nada de la ILP. El broche a las discrepancias lo ha puesto la forma de aprobarse la ley: en comisión en vez de en el pleno, algo perfectamente reglamentario, pero que resta solemnidad.

La votación ha arrojado 23 votos a favor y 21 en contra. Los primeros corresponden al PP y el resto al PSOE, CiU, PNV, Izquierda Plural, UPyD, Amaiur y BNG. Estos son los partidos representados en la Comisión de Economía, donde se ha aprobado la ley, aunque si el debate y la votación hubieran sido en pleno los noes habrían venido también de ERC y Coalición Canaria-Nueva Canaria y Geroa Bai.

El clima este jueves era de enfrentamiento total. Por eso no hubo lugar para que la oposición reconociera ni la menor virtud a la futura ley, que ha sido hecha "mirando a los ojos de los ciudadanos", según expresión del portavoz

de Economía del Grupo Popular, Vicente Martínez Pujalte, y con la previsión gubernamental de que puede beneficiar a 120.000 familias.

De los avances de la ley, si se compara con lo que hay, ha tratado el PP de convencer a los grupos de la oposición para estar hoy más acompañado en una ley diseñada por el Ministerio de Economía y Competitividad, que dirige Luis de Guindos, y a la que ha dedicado muchas horas el jurista Miguel Temboury, abogado del Estado y ahora subsecretario de ese ministerio.

Pero ha sido inútil convencer a nadie, porque en Economía han llegado al máximo que podían, desde su perspectiva, después de aumentar los umbrales y los límites para que la ley abarcara a más población. Los grupos de la oposición atendieron la llamada del PP, pero se encontraron con que este les decía que no a todas sus demandas. Se llamó a CiU, al PNV y a UPyD. No al PSOE, porque “está en las posiciones de Andalucía y no hay nada que hacer”, explican en el PP, aunque sí ha habido conversaciones discretas entre la portavoz socialista de Vivienda, Leire Iglesias, y el portavoz de Economía, Vicente Martínez Pujalte. Sin resultado. En efecto, el PSOE e Izquierda Plural han incorporado a sus enmiendas el decreto del gobierno andaluz por el que [se expropián temporalmente viviendas de los bancos](#) que a su vez han obtenido mediante desahucios.

Estos grupos, incluidos CiU y PNV, apoyan la iniciativa popular y sus puntos básicos sobre dación en pago, paralización de los desahucios y alquileres sociales. UPyD siempre ha dicho que la dación en pago no debía ser el objetivo a perseguir, ya que había muchos otros asuntos relevantes. No les ha satisfecho el resultado final, en absoluto, como ha señalado el portavoz adjunto, Carlos Martínez Gorriarán.

Los socialistas defienden que la dación en pago “no supone la quiebra de ningún país”

Hay dación en pago en esta ley, pero mínima y en casos extremos, cuando sea evidente que de ninguna manera el deudor podrá acogerse a las medidas que llevan a posponer dos años el desahucio porque no ve posibilidad de recuperarse económicamente. Lo dicen abiertamente los ponentes del PP, Teodoro García Egea, Pablo Matos y Matilde Asián: no hay dación en pago porque se trata de que el deudor no pierda la casa. Aquí chocan con el criterio de la oposición, ya que Iglesias, del PSOE; Joan Coscubiela, de ICV; Lourdes Ciuró, de CiU; Pedro Azpiazu, del PNV; Olaia Fernández Dávila, del BNG; y Rafael Larreina, de Amaiur la defienden con énfasis y no ven el menor peligro de que se ponga en riesgo la concesión de hipotecas. Por su parte, UPyD nunca ha puesto toda la carga de su argumentación en la dación en pago, según ha expresado siempre su portavoz adjunto, Carlos Martínez Gorriarán. La litigiosidad en los tribunales va a ser muy notable, advirtió Martínez Gorriarán. La oposición da por seguro que lo que no hace la ley lo harán los jueces, porque están dando muestras de “especial sensibilidad”, según han señalado distintos portavoces. Por su parte, Gorriarán reprocha no tocar el problema de fondo: el sobreendeudamiento.

Tampoco es ese el objeto de la ley —habrá una próxima sobre el endeudamiento— como no lo es [la dación en pago](#), dice el PP. El principal punto de la ley es la suspensión de los desahucios durante dos años para quienes cumplan supuestos de vulnerabilidad, como que los ingresos de los miembros de la unidad familiar no superen el límite de tres veces el Indicador Público de Renta de Efectos Múltiples, el IPREM, que se traduce en 19.000 euros anuales. Otra medida es la obligación de los bancos de reestructurar (negociar) la deuda hipotecaria y de aceptar quitas del 35% si se paga la deuda en cinco años y del 20% si se tardan 10.

Insuficiente por “timorata y corta”, y desbordada por la realidad social y que deja fuera a miles de personas. Mucho hablaba la oposición de la Plataforma de Afectados por la Hipoteca, mientras que una representación de la misma estaba a la misma hora en las calles adyacentes. “Ustedes quedarán como quienes han ninguneado una norma trascendente para muchos ciudadanos”, auguraba el popular García Egea. “Ustedes han perdido una oportunidad de atender un drama social”, respondió la oposición.

EL PAIS

POLÍTICA

El PP aprueba en solitario en el Senado la nueva Ley Hipotecaria

Unos 40 miembros de la PAH protestan en el Senado por la aprobación de la ley hipotecaria del Gobierno, que no respeta la Iniciativa Legislativa Popular

MARÍA SOSA TROYA | Madrid | 8 MAY 2013 - 21:42 CET

10

Archivado en: Crisis económica ILP Desahucios Recesión económica Senado PAH PP Coyuntura económica Asociaciones Actividad legislativa Vivienda Parlamento España Problemas sociales Partidos políticos Urbanismo Política Economía Legislación Sociedad Justicia

FOTO: SAMUEL SÁNCHEZ

Paralización de los desahucios, dación en pago con carácter retroactivo y alquileres sociales. Son los tres objetivos mínimos que planteaba la [Iniciativa Legislativa Popular](#) de la [Plataforma de Afectados por la Hipoteca \(PAH\)](#), que llegó al Congreso avalada por 1.400.000 firmas. Y ninguno de ellos está recogido en la ley del Gobierno de protección de los deudores hipotecarios, que ha sido aprobada esta tarde por el pleno del Senado. El Partido Popular, con su mayoría absoluta, ha rechazado las

275 enmiendas presentadas por el resto de grupos. Una veintena de activistas de la PAH ha asistido desde la tribuna, impotente, a las seis horas de debate. En el momento de la votación, se han puesto de pie y han dado la espalda a los miembros de la Cámara para mostrar su repulsa. “Lo que se ha tumbado hoy aquí es la democracia, la voluntad de la mayoría de los ciudadanos”, ha declarado, indignada, Marta Afuera a la salida.

No ha habido sorpresas. Este mediodía, una veintena de activistas de la PAH se ha dado cita frente al Senado para dejar constancia de que, pese al previsible voto a favor de la propuesta del Ejecutivo, los afectados no se rendirán “ni por asomo”. Así lo ha explicado Rafael Mayoral, asesor jurídico de la plataforma, quien se ha mostrado convencido de que la ley condenará a los afectados a una deuda perpetua, a la exclusión social. “Supone una violación de los derechos humanos y no respeta la sentencia del [Tribunal de Justicia de la Unión Europea](#), por lo que el Gobierno, más tarde o más temprano, tendrá que reformarla. Tiene cada viernes para hacerlo, a través de un decreto ley. Nosotros seguiremos en las calles”, ha resumido el portavoz de la PAH.

Su intervención ha sido el principio de una larga jornada. Mientras un grupo de activistas asistía al debate, otro –también formado por unas 20 personas, fundamentalmente afectados– ha permanecido a las puertas de la Cámara alta, custodiados por un fuerte dispositivo policial –había un agente por cada dos personas–. Megáfono en mano, los miembros de la PAH no han parado de corear consignas en contra de los desahucios y a favor de la iniciativa legislativa popular. “Que no nos representan”, “Nuestros niños también son importantes” o “Senado, escucha, seguimos en la lucha” han sido algunos de sus lemas.

“Muchísimas personas, como mi mujer o yo, no podremos beneficiarnos de esta ley porque nos desalojaron en 2009. ¿Y ahora qué? Yo quiero que mis nietos sean libres. Y estoy aquí

por eso”, ha relatado Ángel Guzmán, de 42 años. Él pasó 108 días acampado en la plaza de Celenque (Madrid), frente a una sucursal de Bankia. Conoce a la mayoría de los allí presentes. Se ven manifestación tras manifestación. Han hecho de la lucha antidesahucios su causa. Como la incombustible Gladis Cerna, de 50 años, que, con la voz afónica, ha pasado la tarde gritando frente al Senado, ante la mirada curiosa de peatones y turistas, que se paraban a leer los carteles de los asistentes a la protesta. En ellos se leían lemas como *Procedan a aprobar la dación en pago retroactiva... Coño!!!* Una pareja de canadienses no daba crédito al descubrir, tras buscar en el diccionario el significado, que en España los afectados siguen debiendo dinero al banco tras perder su casa.

Tampoco podían creerse lo que allí ocurría los miembros de la PAH que entraron al Senado y asistieron a la votación. A su salida, lágrimas de frustración y de rabia ante la actitud prepotente de algunos senadores, ha descrito María Morán, de 45 años. Pero también ha habido promesas de perseverancia. Las distintas delegaciones de la PAH comienzan ahora un debate interno para decidir cuáles serán sus próximas líneas de protesta. No descartan ninguna. Desde recurrir judicialmente a instancias internacionales hasta promover la “obra social” de la PAH, que consiste en la “liberación” de casas, que pasarán a ser ocupadas por familias desahuciadas, ha explicado una activista. Piensan seguir parando desalojos. Su lucha no ha acabado.

EL PAIS

POLÍTICA

Entra en vigor la moratoria sobre desahucios para colectivos vulnerables

El BOE publica la nueva Ley Hipotecaria que entra hoy en vigor

MARÍA FABRA | Madrid | 15 MAY 2013 - 23:41 CET

20

Archivado en: Desahucios PP PAH Asociaciones Vivienda España Problemas sociales Partidos políticos Política Urbanismo Sociedad

Miembros de la Plataforma de Afectados por la Hipoteca acudieron al Senado el día que la cámara aprobó la nueva ley. / EFE

Solo una vez utiliza la nueva ley hipotecaria la palabra desahucio, pese a que este problema fue el motivo principal de la movilización y presión social que obligó a los cambios en las condiciones de los deudores hipotecarios, a los que la norma pretende "proteger".

El [Boletín Oficial del Estado publica este miércoles las "medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social"](#), que entran en vigor hoy mismo, tal como señala el boletín. La reforma se desarrolla en cuatro ejes, pero de una manera insuficiente, según han esgrimido

tanto los colectivos encabezados por la Plataforma de Afectados por Hipoteca (PAH) como [los partidos de la oposición](#). El PP se quedó solo en la votación de un texto que enmendaba la Iniciativa Legislativa Popular promovida por la PAH. Así, se quedó solo tanto en el Congreso como en el Senado, desoyendo las reivindicaciones de los colectivos afectados y del resto de partidos.

Moratoria para los desahucios

La entrada en vigor de la ley supone una moratoria en la ejecución de desahucios, de dos años, pero solo para supuestos de "especial vulnerabilidad". En ese concepto están incluidas las familias numerosas, las monoparentales con dos hijos, las familias con un menor de tres años, las víctimas de violencia de género o aquellas con algún miembro discapacitado. Quienes cumplan ese requisito tendrán, además, que no contar con ingresos que no superen en tres veces el Iprem (19.000 euros), aunque en algunos supuestos se eleva a cinco veces. Además, tendrán que haber sufrido, y certificar, una alteración significativa de sus circunstancias económicas en los cuatro últimos años. A todos esos requisitos se une el de que la cuota hipotecaria debe ser superior al 50% de los ingresos netos del conjunto de la unidad familiar y que la vivienda afectada por el desahucio sea la única vivienda en propiedad del deudor.

Cláusulas abusivas

A partir de hoy, los jueces pueden suspender los desalojos de viviendas si consideran que la hipoteca que firmaron para la compra del piso incluye cláusulas abusivas. El cambio se circunscribe al cumplimiento de la [sentencia del Tribunal de Justicia de la Unión Europea](#).

Reestructuración de deuda y limitación de intereses de demora

La ley establece un sistema para reducir la deuda pendiente de préstamos hipotecarios mediante quitas, una vez que la vivienda ha sido adjudicada a un tercero. Además, la reforma marca que los intereses de demora no podrán ser superiores a tres veces el interés legal del dinero.

Dación en pago

La norma contempla la [dación en pago](#) solo en el marco del código de buenas prácticas bancarias, al que las entidades pueden acogerse de forma voluntaria. Esta fórmula permite entregar la vivienda para sufragar la deuda cuando la reestructuración no sea viable y solo para casos de especial vulnerabilidad, es decir, para quienes cumplan todos los requisitos necesarios para solicitar la moratoria de las ejecuciones de desahucios. La dación en pago, que era la principal reivindicación de la PAH con carácter retroactivo, [fue descartada por el Gobierno](#) desde el principio al considerar que su admisión podría romper el sistema hipotecario español.

EL PAIS**POLÍTICA**

La PAH crea un "kit de emergencia" para las familias amenazadas de desahucio

El paquete de documentos facilita la denuncia de cláusulas abusivas en el plazo de la nueva ley

CLARA BLANCHAR | Barcelona | 29 MAY 2013 - 11:21 CET

45

Archivado en: Dación en pago Desahucios PAH Créditos hipotecarios Asociaciones Hipotecas Vivienda Mercado hipotecario España Problemas sociales Mercados financieros Créditos Urbanismo Política Legislación Servicios bancarios Sociedad Justicia Banca Finanzas

Activistas antidesahucios en un acto reivindicativo en Barcelona. / ALBERT GARCIA

Han pasado dos meses y medio desde [la sentencia del Tribunal de Justicia de la Unión Europea que consideraba injusto el sistema hipotecario español](#). Mientras, el Gobierno español ha aprobado una nueva ley (la 1/2013) que desoye los planteamientos de la ILP por la dación en pago —la que recogió un millón y medio de firmas— y que la [Plataforma de Afectados por la Hipoteca \(PAH\)](#) tilda de "inútil, ilegal y que vulnera derechos humanos". Especialmente

grave considera que la nueva ley solo permita un mes de plazo para que los afectados aleguen cláusulas abusivas. Con estos mimbres, el equipo jurídico de la PAH acaba de lanzar un "kit de emergencia" para las familias que no pueden pagar la hipoteca y tienen procesos de ejecución en curso. Esto es, los casos más urgentes: los que están amenazados de desahucio.

Este paquete de documentos incluye consejos generales para que estas familias puedan alegar cláusulas abusivas en su contrato hipotecario antes del 16 de junio, el mes que la nueva ley da para alegar; modelo de escrito para que soliciten justicia gratuita; para plantear las cláusulas abusivas y también para solicitar que se suspenda la subasta notarial (si el proceso es extrajudicial).

Las principales críticas de la plataforma antidesahucios a la nueva ley son que no contempla "ninguna opción" para las personas que ya han perdido la vivienda "condenándoles a la exclusión social"; y que para los procedimientos vivos fija solo el mes de plazo para alegar cláusulas abusivas, lo que considera "inseguridad jurídica". Además, la nueva ley sigue permitiendo los desalojos forzosos y "sin alternativa habitacional" y "mantiene la deuda perpetua". Aunque la nueva ley "formalmente introduce la posibilidad de la retroactividad, las condiciones exigidas impiden llevarla a la práctica".

Por todo ello, la PAH llama a la ciudadanía a seguir luchando para frenar los desahucios y también hace un llamamiento a los jueces "que han demostrado mayor y mejor conocimiento de la realidad social que el propio Gobierno, y muchos han denunciado ya la ineficacia de la ley recientemente aprobada" y les pide que actúen de oficio: que vayan más allá de la nueva ley y apliquen la normativa europea, permitiendo que los afectados planteen cláusulas abusivas.

La plataforma recuerda además que, mientras se están produciendo desahucios, en España

hay tres millones de viviendas vacías, según los datos del INE, muchas de ellas procedentes precisamente de embargos a familias o promotores.